# JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS

PAOLO MENGOZZI

5 päivänä helmikuuta 2009 [1]

## I Johdanto

1. Nyt käsiteltävänä olevan asian kohteena on komission Kreikkaa vastaan EY 228 artiklan nojalla nostama kanne. Kantaja väittää, ettei kyseinen jäsenvaltio ole pannut täytäntöön 12.5.2005 annettua tuomiota [2] (jäljempänä vuoden 2005 tuomio), jossa yhteisöjen tuomioistuin on todennut, ettei vastaaja ole noudattanut Kreikan Olympic Airways -yhtiölle (jäljempänä OA) myöntämästä tuesta 11.12.2002 tehdyn komission päätöksen (jäljempänä vuoden 2002 päätös) [3] mukaisia velvoitteitaan. Komissio vaatii yhteisöjen tuomioistuinta sekä toteamaan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen että velvoittamaan vastaajan maksamaan komissiolle uhkasakon ja kiinteämääräisen hyvityksen.

## II Kanteen tausta

A *Komission toimet ennen vuoden 2002 päätöstä*

2. Komissio hyväksyi vuonna 1994 EY:n perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan c alakohdan (josta on tullut EY 87 artiklan 3 kohdan c alakohta) nojalla OA:n hyväksi toteutettuja tukitoimenpiteitä, jotka liittyivät lähinnä yhtiön rakenneuudistukseen ja pääomapohjan vahvistamiseen. [4] Jotta tuet olisivat säännöstenmukaisia, Kreikalta vaadittiin tiettyjen sitoumusten noudattamista.

3. Koska komissio katsoi, ettei Kreikka ollut noudattanut kaikkia sitoumuksiaan, se päätti aloittaa 30.4.1996 EY:n perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa (josta on tullut EY 88 artiklan 2 kohta) tarkoitetun menettelyn, joka koski jo hyväksyttyjä tukia sekä komission tietoon tulleita uusia tukia, joita ei ollut ilmoitettu. Menettely johti 14.8.1998 tehtyyn päätökseen 1999/332/EY, [5] jolla komissio hyväksyi uudelleen jo vuonna 1994 hyväksytyt tuet sellaisina kuin Kreikan viranomaiset olivat niitä sillä välin muutta-

1 – Alkuperäinen kieli: italia.
2 – Asia C-415/03, komissio v. Kreikka, tuomio 12.5.2005 (Kok., s. I-3875).
3 – Komission päätös 2003/372/EY (EUVL L 132, s. 1).
4 – Kreikan Olympic Airways -yhtiölle myöntämästä tuesta 7.10.1994 tehty päätös 94/696/ETY (EYVL L 273, s. 22).
5 – EYVL 1999, L 128, s. 1.

neet. Myös näiden tukien myöntämiseen liitettiin vuonna 1994 hyväksyttyjen tukien tavoin rakenneuudistussuunnitelma, ja tukien myöntämiselle asetettiin tiettyjä ehtoja.

4. Komissio hyväksyi myöhemmin vuonna 2000 tehdyllä päätöksellä hyväksyttyihin rahoitustoimenpiteisiin tehdyn uuden muutoksen.

B *Vuoden 2002 päätös*

5. Komissio aloitti 6.3.2002 uuden, entisen EY 88 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn OA:lle myönnettyjä tukia koskeneiden kantelujen jälkeen. Komissio teki 11.12.2002 päätöksen 2003/372, joka perustui erityisesti sen seikan ilmituloon, että suurin osa Olympic Airwaysin rakenneuudistussuunnitelman tavoitteista oli jäänyt saavuttamatta, että vuonna 1998 tehtyyn hyväksymispäätökseen liitettyjä ehtoja ei ollut noudatettu täysimääräisesti ja että kyseistä vuoden 1998 päätöstä oli sovellettu lainvastaisesti. Lisäksi pantiin merkille uusia toimintatukia, jotka muodostuivat keskeisesti siitä, ettei Kreikan valtio ollut puuttunut sosiaalivakuutusmaksujen, polttoaineiden ja varaosien arvonlisäveron, lentokenttävuokrien, lentokenttäverojen sekä kaikilta Kreikan lentoasemilta lähteviltä matkustajilta perittävän niin sanotun Spatosimo-veron maksamisen pitkittyneeseen laiminlyöntiin.

6. Päätöksen päätösosan 1–3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1 artikla

Todetaan, että perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdan mukaisesti rakenneuudistustuki, jonka Kreikka on myöntänyt Olympic Airways -lentoyhtiölle seuraavissa muodoissa, ei sovellu yhteismarkkinoille:

a) lainavakuudet, jotka OA:lle myönnettiin 7 päivään lokakuuta 1994 asti 26 päivänä kesäkuuta 1975 annetun Kreikan lain N:o 96/75 6 artiklan mukaisesti,

b) yhteensä 378 miljoonan Yhdysvaltain dollarin lainavakuudet, jotka piti käyttää ennen 31 päivää maaliskuuta 2001 lainoihin uusien ilma-alusten ostamiseksi ja investointeihin Olympic Airwaysin toimintojen siirtämiseksi uudelle Spatan lentokentälle,

c) OA:n lainataakan pienentäminen 427 miljardilla drakmalla,

| | |
|---|---|
| d) OA:n velkojen muuntaminen pääomaksi 64 miljardin drakman edestä, | 3 artikla |
| e) pääoman lisääminen 54 miljardilla drakmalla, joka pieneni 40,8 miljardiin drakmaan, kolmessa erässä (19 mrd. vuonna 1995, 14 mrd. vuonna 1998 ja 7,8 mrd. vuonna 1999). | 1. Kreikan on toteutettava tarvittavat toimenpiteet, jotta edunsaajalta voidaan periä takaisin perustamissopimuksen vastainen 1 artiklassa tarkoitettu 14 miljardin drakman (41 miljoonan euron) tuki [6] sekä 2 artiklassa tarkoitettu tuki, joka annettiin edunsaajan käyttöön lainvastaisesti. |
| 2 artikla | 2. Takaisinperinnän on tapahduttava viipymättä kansallisen lainsäädännön menettelyjen mukaisesti, mikäli lainsäädäntö mahdollistaa päätöksen välittömän ja tehokkaan täytäntöönpanon. Takaisinperittävän tuen on sisällettävä korot siitä päivästä, kun tuki asetettiin edunsaajan käytettäväksi, takaisinperintäpäivään saakka. Korot lasketaan sen peruskoron mukaan, jota käytetään vastaavansuuruisten aluetukien laskentaan.” |
| Valtiontuki, jonka Kreikka on pannut täytäntöön olemalla puuttumatta sosiaaliturvamaksujen jatkuvaan laiminlyöntiin ja joka on koskenut myös polttoaineiden ja varaosien alv:tä, jonka Olympic Aviation on jättänyt maksamatta, eri lentoasemille maksettavia vuokria, Ateenan kansainväliselle lentoasemalle ja muille lentoasemille maksettavia lentokenttäveroja sekä niin sanottua Spatosimo-veroa, ei sovellu yhteismarkkinoille. | 7. OA nosti 24.2.2003 komission päätöstä koskevan kumoamiskanteen yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. |

6 – Vastaa pääomapohjan vahvistamistoimeen liittyvää toista maksusuoritusta, joka hyväksyttiin vuonna 1998.

C *Vuoden 2002 päätöksen jälkeiset toimet*

8. Kreikan viranomaiset ilmoittivat maaliskuussa vuonna 2003 komissiolle aikeistaan yksityistää OA. Syyskuussa komissio määräsi Kreikan toimittamaan kaikki tiedot, joita tarvittiin sen tutkimiseksi, oliko OA:n rakenneuudistus- ja yksityistämistoimissa noudatettu EY 87 artiklaa. Uusi yhtiö Olympic Airlines (jäljempänä NOA) aloitti toimintansa joulukuussa.

9. Komissio ilmoitti 16.3.2004 Kreikalle päätöksestään aloittaa EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely. Menettelyn päätyttyä komissio teki 14.9.2005 päätöksen [7] (jäljempänä vuoden 2005 päätös), jossa se vahvisti, että OA:lle ja NOA:lle oli myönnetty uusia lainvastaisia ja yhteismarkkinoille soveltumattomia tukia. Kreikka, NOA ja OA nostivat päätöksestä kanteet ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa. [8]

10. Komissio nosti 4.10.2006 yhteisöjen tuomioistuimessa EY 88 artiklan 2 kohdan nojalla kanteen, jossa se vaati toteamaan, ettei Kreikka ollut noudattanut edellä mainitusta päätöksestä johtuvia velvoitteitaan. Yhteisöjen tuomioistuin antoi 14.2.2008 oman tuomionsa, jossa todettiin, ettei Kreikka ollut noudattanut jäsenyysvelvoitteitaan. [9]

D *Vuoden 2005 tuomio*

11. Koska komissio katsoi puutteellisiksi tiedot, jotka se oli oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä saanut vuoden 2002 päätöksen kohteena olleiden tukien takaisinperinnän etenemisestä, se nosti 25.9.2003 EY 88 artiklan 2 kohdan nojalla jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan kanteen. Komissio vaatii kanteellaan yhteisöjen tuomioistuinta toteamaan seuraavaa: ”Kreikka ei ole noudattanut (vuoden 2002) päätöksen 3 ja 4 artiklan eikä EY:n perustamissopimuksen mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole tuon päätöksen 3 artiklan mukaisesti säädetyssä määräajassa toteuttanut kaikkia tarvittavia toimenpiteitä lainvastaiseksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomaksi katsotun tuen takaisinperimiseksi, lukuun ottamatta kansalliselle sosiaaliturvaviranomaiselle maksettavia sosiaaliturvamaksuja, tai ei ole ainakaan ilmoittanut toteutettuja toimenpiteitä komissiolle tuon päätöksen 4 artiklan mukaisesti.”

12. Vuoden 2002 päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun 41 miljoonan euron suuruisen tuen takaisinperintävelvollisuudesta yhteisöjen tuomioistuin totesi alustavasti, että

7 – Päätös C(2005) 2706 Kreikan Olympic Airways- ja Olympic Airlines -yhtiöille myöntämästä valtiontuesta.

8 – Ks. asia T-415/05, Kreikka v. komissio; asia T-416/05, Olympic Airlines v. komissio ja asia T-423/05, Olympic Airways v. komissio (asioiden käsittely on vielä kesken).

9 – Asia C-419/06, komissio v. Kreikka, tuomio 14.2.2008.

OA:n koko varallisuuden siirto velattomana uudelle yhtiölle (NOA:lle) oli suunniteltu siten, ettei entisen yhtiön (OA:n) velkojen takaisinperintä uudelta yhtiöltä (NOA:lta) ollut kansallisen lainsäädännön mukaan mahdollista. Siten tällä toimenpiteellä ”on estetty vuoden 2002 päätöksen tosiasiallinen täytäntöönpano sekä tukien takaisinperintä” sillä seurauksella, että ”päätöksen tavoitteen, joka on palauttaa vääristymätön kilpailutilanne siviili-ilmailualalle, toteutuminen on vakavasti vaarantunut”. [10] Yhteisöjen tuomioistuin lisäsi, että ”Kreikan viranomaisten toteuttama toimenpide, eli [OA:n] 41 miljoonan euron velan takaisinperintää koskevan päätöksen tekeminen, ei ole konkreettisesti johtanut siihen, että viimeksi mainittu yhtiö olisi tosiasiallisesti maksanut tämän summan takaisin”, [11] sekä totesi lopuksi, että Kreikka oli jättänyt perimättä takaisin kyseisen summan.

13. Vuoden 2002 päätöksen 2 artiklassa tarkoitettujen summien takaisinperinnän osalta yhteisöjen tuomioistuin piti merkityksettömänä etenkin sitä Kreikan esittämää väitettä, jonka mukaan vuoden 2002 päätöstä ei ollut voitu panna täytäntöön, koska takaisinperittäviä summia ei ollut ilmoitettu tarkasti. Yhteisöjen tuomioistuin totesi tältä osin, että ”yhdessäkään yhteisön oikeuden säännöksessä ei edellytetä, että komission on, kun se määrää yhteismarkkinoille soveltumattomaksi todetun tuen palautettavaksi, vahvistettava palautettavan tuen täsmällinen määrä”, sillä on ”riittävää, että komission päätös sisältää sellaiset tiedot, joiden nojalla sen adressaatti voi itse suuremmitta vaikeuksitta määrittää tuon summan”. [12] Yhteisöjen tuomioistuin katsoi lisäksi, että takaisin maksettavat määrät voidaan ”päätellä luettaessa kyseisen päätöksen 2 artiklaa yhdessä sen perustelujen 206–208 kohdan kanssa”. [13] Yhteisöjen tuomioistuin totesi lopuksi, että Kreikan viranomaiset olivat ryhtyneet ”vain tiettyihin menettelyllisiin ja hallinnollisiin toimenpiteisiin, velkojen maksamista koskeviin osittaisiin järjestelyihin sekä korvaamistoimiin”. Näitä toimia, joihin ”on joko ryhdytty myöhässä tai joilta on puuttunut velvoittava vaikutus ja jotka kuitenkaan eivät ole johtaneet [OA:n] erääntyneiden summien tosiasialliseen takaisinperimiseen, ei voida pitää niiden velvollisuuksien mukaisina, jotka jäsenvaltioille on asetettu valtiontuen takaisinperinnän alalla”. [14]

14. Yhteisöjen tuomioistuin totesi tuomion tuomiolauselmassa edellä mainittujen kanneperusteiden nojalla, että ”Helleenien tasavalta ei ole noudattanut [vuoden 2002] päätöksen 3 artiklan mukaisia velvoitteitaan, koska se ei ole tuon päätöksen 3 artiklan mukaisesti säädetyssä määräajassa toteuttanut kaikkia tarvittavia toimenpiteitä lainvastaiseksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomaksi katsotun tuen takaisinperimiseksi, lukuun ottamatta kansalliselle sosiaaliturvaviranomaiselle maksettavia sosiaaliturvamaksuja”.

10 – 33 ja 34 kohta.
11 – 35 kohta.
12 – 39 kohta.
13 – 41 kohta.
14 – 44 kohta.

E *Oikeudenkäyntiä edeltänyt menettely*

15. Komissio kehotti 18.5.2005 päivätyllä kirjeellä Kreikkaa ilmoittamaan komissiolle toimenpiteistä, joihin valtio oli ryhtynyt vuoden 2005 tuomion täytäntöön panemiseksi.

16. Kreikka vastasi komissiolle 2.6.2005 päivätyllä kirjeellä, jossa se ilmoitti, että tukien takaisinperintään oli ryhdytty yhtäältä käyttämällä OA:n konsernin varojen myynnistä ja osuuksien siirrosta saatuja tuloja sekä toisaalta soveltamalla lain nro 3185/2003 27 §:ää, jonka nojalla valtiolle siirrettiin automaattisesti kaikki NOA:n sekä lentotoiminnan ulkopuolisten toimintojen myynnistä saadut tuotot. Kreikan viranomaiset ilmoittivat lisäksi komissiolle, että elleivät OA:n varat olisi riittäneet, viranomaiset olisivat aikoneet jatkaa takaisinperintää asettamalla yhtiön selvitystilaan. Jos tämäkin toimenpide olisi osoittautunut riittämättömäksi, Kreikan viranomaiset olisivat kääntyneet yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön asettamien rajoitusten ja ehtojen mukaisesti NOA:n puoleen, jolle OA:n lentotoiminnot oli siirretty. Kreikka ilmoitti komissiolle tuossa kirjeessä myös takaisinperintämenettelyn etenemisestä. Mitä tulee vuoden 2002 päätöksen 1 artiklassa tarkoitettuun tukeen, Kreikka muistutti komissiota siitä, että OA oli riitauttanut Ateenan hallintotuomioistuimessa takaisinperintäpäätöksen, joka oli tehty luoton ja korkojen määrän varmistamisprosessin jälkeen, ja että kyseinen tuomioistuin oli lykännyt päätöksen täytäntöönpanoa odotettaessa pääasian ratkaisua. Kreikka ilmoitti vuoden 2002 päätöksen 2 artiklassa tarkoitetusta tuesta, että palautettavien määrien määrittämistä, toteamista ja perintää koskevat menettelyt olivat käynnissä. Kreikan viranomaiset viittasivat vuoden 2005 tuomion 41 kohtaan ja täsmensivät, että vuoden 2002 päätöksen 2 artiklan sekä johdanto-osan 206–208 perustelukappaleen mukaisesti takaisin perittävät määrät ovat syntyneet siitä, että OA oli laiminlyönyt seuraavia maksuja: i) polttoaineiden arvonlisävero ajalla tammikuu–toukokuu sekä marras- ja joulukuu 2001 (johdanto-osan 206 perustelukappale), ii) varaosien arvonlisävero ajalla tammikuu–toukokuu sekä marras- ja joulukuu 2001 (johdanto-osan 206 perustelukappale), iii) alueellisille lentoasemille maksettavat vuokrat (johdanto-osan 206 perustelukappale), iv) Ateenan kansainväliselle lentoasemalle kuuluvat lentokenttäverot (johdanto-osan 207 perustelukappale) sekä v) niin sanottu Spatosimo-vero ajalta joulukuu 2000–helmikuu 2002 sekä maaliskuulta 1999 (johdanto-osan 208 perustelukappale). OA:lta perittävän velan määräksi arvioitiin 111 miljoonaa euroa korkoineen.

17. Toisen, 18.10.2005 käydyn kirjeenvaihdon jälkeen komissio lähetti Kreikalle EY 228 artiklan mukaisen virallisen huomautuksen.

18. Kreikka vastasi komissiolle 19.12.2005 päivätyllä kirjeellä, jossa se vahvisti, että viivästykset vuoden 2002 päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun tuen takaisinperinnässä johtuivat kanteesta, jonka OA nosti takaisinperintää koskevasta päätöksestä, väitti käyttäneensä kaikki käytössään olleet Kreikan lainsäädännön mukaiset keinot sekä ilmoitti aikeestaan odottaa oikeudenkäynnin tulosta ennen lisätoimia. Vuoden 2002 päätöksen 2 artiklassa tarkoitetusta tuesta Kreikka

totesi, että se oli vahvistanut perittävät maksut sekä ilmoittanut niihin liittyvät maksumääräykset. Yleisesti ottaen Kreikan viranomaiset katsoivat, että vuoden 2005 päätös oli mahdollisesti hidastuttanut takaisinperintäprosessin loppuun saattamista, koska päätös esti NOA:n myyntisopimuksen tekemisen, mikä puolestaan esti OA:ta saamasta maksujen suorittamiseksi tarvittavia varoja. [15]

19. Komissio katsoi, ettei se ollut saanut tukien tosiasiallista takaisinperintää koskevia tietoja, minkä vuoksi se antoi 10.4.2006 [16] Kreikalle perustellun lausunnon, jossa se totesi, että koska Kreikka ei ollut toteuttanut vuoden 2005 tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavia toimenpiteitä, se oli laiminlyönyt EY 228 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan, ja kehotti siten Kreikkaa täyttämään velvoitteensa kahden kuukauden kuluessa perustellun lausunnon vastaanottamisesta. Komissio myös ilmoitti Kreikan viranomaisille, että kun yhteisöjen tuomioistuimessa nostetaan EY 228 artiklan mukainen kanne, komissio vaatii, että Kreikka tuomitaan maksamaan uhkasakko ja kiinteämääräinen hyvitys, ja että komissio varaa itselleen oikeuden täsmentää niiden määrän.

20. Kreikka vastasi perusteltuun lausuntoon 9.6.2006 päivätyllä kirjeellä. Se vahvisti vuoden 2002 päätöksen 1 artiklassa tarkoitetusta tuesta, että takaisinperintämenettelyä oli lykätty odotettaessa Ateenan hallintotuomioistuimen päätöstä OA:n nostamasta kanteesta. Kreikka pyysi lisäviivästysten estämiseksi komission apua ja ehdotti OA:n varojen siirron nopeuttamista. Kreikan hallituksella ei ollut periaatteellisia syitä vastustaa yhtiön mahdollista selvitystilaan asettamista muiden vaihtoehtojen puuttuessa, mutta se katsoi, että yhtiön asettaminen selvitystilaan pelkästään tuen perimiseksi takaisin, kuten komissio esitti perustellussa lausunnossaan, olisi rikkonut OA:n perustuslaillista oikeutta oikeussuojaan sekä ollut suhteellisuusperiaatteen vastaista.

21. Vuoden 2002 päätöksen 2 artiklassa tarkoitetun tuen osalta Kreikka pyysi komissiota ennen kaikkea ilmoittamaan, kuinka paljon OA:lla olisi ollut aikaa siinä tapauksessa, että tuen takaisinperintä olisi toteutettu kansallisen lainsäädännön sellaisen säädöksen nojalla, joka mahdollistaa julkisille elimille maksettavien velkojen suorittamisen säännönmukaisin maksuerin enintään kymmenen vuoden ajan. Kreikka toimitti lopulta komissiolle tuen takaisinperintämenettelyn etenemistä koskevat tiedot. Kreikan viranomaiset viittasivat niin sanottuun Spatosimo-veroon ja totesivat, että alun perin perittäväksi määrättyä 60,9 miljoonan euron maksua alennettiin sen jälkeen, kun OA oli maksanut vuoden 1999 maaliskuuta sekä joulukuun 2000 ja toukokuun 2001 välistä ajanjaksoa koskeneet maksut. Kreikan viranomaiset vetosivat uudelleen komission apuun jäljelle jääneitä osuuksia koskevien takaisinperintämenettelyjen määrittämiseksi. Siviili-ilmailu-

15 – Kreikka väittää, että NOA:n myyntipäätöksen tekemisen ehdoksi asetettiin Kreikan valtion sekä Olympic Investors / York Capitalin välillä 5.8.2005 tehdyn yhteisymmärrysmuistion (josta oli ilmoitettu komissiolle) nojalla vuoden 2005 päätöksellä yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todettujen tukien määrän määrittäminen ja että neuvottelut kariutuivat juuri sen vuoksi, ettei komissio ollut halukas yhteistyöhän asiassa.

16 – Kreikan mukaan perusteltu lausunto saapui komission pysyvään edustustoon Kreikassa 14.4.2006.

viranomaiselle kuuluvista lentokenttävuokrista Kreikan viranomaiset ilmoittivat, että osa velasta, joka syntyi OA:n laiminlyötyä kyseisten vuokrien maksamisen, kuitattiin noin 2,3 miljoonan euron maksulla, ja osa veloista mitätöitiin. Jäljelle jäänyt, OA:n riitauttama 176 082,17 euron velkasaldo maksettaisiin pikimmiten.

22. Kreikan viranomaiset totesivat lopuksi, että kun otetaan huomioon takaisinperintämenettelyn eteneminen, Kreikan viranomaisten komissiolle esittämä avunpyyntö sekä se, että vuoden 2002 päätöstä koskevan kumoamiskanteen käsittely oli vielä kesken ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa, komission mahdollinen päätös nostaa entisen EY 228 artiklan nojalla kanne yhteisöjen tuomioistuimessa olisi ristiriidassa EY 10 artiklassa tarkoitetun lojaalin yhteistyön periaatteen kanssa.

**III Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset**

23. Komissio nosti yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 3.8.2007 toimittamallaan kannekirjelmällä nyt käsiteltävänä olevan kanteen, jossa se vaati, että yhteisöjen tuomioistuin

– toteaa, että koska Kreikka ei ole ryhtynyt toimenpiteisiin vuoden 2005 tuomion täytäntöön panemiseksi, se on laiminlyönyt vuoden 2002 päätöksen ja EY 228 artiklan mukaisia velvoitteitaan

– velvoittaa Kreikan maksamaan komissiolle 53 611 euron uhkasakon kultakin päivältä, jolla vuoden 2005 tuomion täytäntöönpano lykkääntyy nyt esillä olevassa asiassa annettavan tuomion antamispäivästä vuoden 2005 tuomion täytäntöönpanopäivään asti

– velvoittaa Kreikan maksamaan komissiolle kiinteämääräisen hyvityksen, jonka suuruus määräytyy kertomalla 10 512 euron päivittäinen summa niiden päivien lukumäärällä, joilla rikkomista on jatkettu vuoden 2005 tuomion antamispäivän jälkeen siihen päivään saakka, kun nyt esillä olevassa asiassa annetaan tuomio

– velvoittaa Kreikan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

24. Kreikka vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin hylkää kanteen sekä velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Asianosaisten edustajia kuultiin 11.11.2008 pidetyssä istunnossa.

## IV Oikeudellinen arviointi

### A *Jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen*

#### 1. Alustavia huomioita

25. Vastineessaan Kreikka ilmoitti yhteisöjen tuomioistuimelle noudattaneensa täysimääräisesti vuoden 2002 päätöksen mukaisia velvoitteitaan sekä toteuttaneensa tässä tarkoituksessa tuon päätöksen 1 ja 2 artiklassa tarkoitetun tuen takaisinperinnän kokonaisuudessaan *vuoden 2007 elokuun ja lokakuun välisenä aikana*. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 228 artiklassa tarkoitetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen kannalta ratkaisevana ajankohtana on pidettävä kyseisen määräyksen nojalla annetussa perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättymishetkeä, [17] eli tässä tapauksessa päättymishetki oli kaksi kuukautta sen jälkeen, kun komissio oli antanut Kreikalle perustellun lausunnon 10.4.2006.

26. Näin ollen on selvää, että koska vastaajana oleva jäsenvaltio ei ollut toteuttanut ajoissa vuoden 2005 tuomion täytäntöön panemiseksi vaadittavia toimenpiteitä, se on laiminlyönyt EY 228 artiklan mukaisia velvoitteitaan, ja on siten tuomittava jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä.

27. Koska komissio on kuitenkin vaatinut sekä jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen toteavan tuomion antamista että Kreikan velvoittamista maksamaan uhkasakko ja kiinteämääräinen hyvitys, on syytä selvittää myös se, onko väitetty jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen kestänyt siihen saakka, kun yhteisöjen tuomioistuin tutkii asian tosiseikat. [18] Tämä edellyttää, että otetaan huomioon toimet, jotka vastaajana oleva jäsenvaltio on toteuttanut kanteen nostamisen jälkeen ja joihin komissio on voinut ottaa kantaa vasta nyt käsiteltävänä olevassa asiassa.

28. Kirjelmissä, jotka vastaajana oleva hallitus toimitti kirjallisen menettelyn kuluessa, sekä hallituksen vastauksissa yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 54 a artiklan nojalla esitettyihin kirjallisiin kysymyksiin viitataan

17 – Ks. asia C-304/02, komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005 (Kok., s. I-6263, 30 kohta) ja asia C-177/04, komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006 (Kok., s. I-2461, 20 kohta).

18 – Ks. edellä alaviitteessä 17 mainitut asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 31 kohta ja asia komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006, 21 kohta.

useisiin *OA:n ja Kreikan valtion velkojen ja saatavien välisiin kuittaustoimiin,* joilla olisi palautettu valtaosa vuoden 2002 päätöksessä yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todetuista tuista.

29. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on siten, että jos yhteisön oikeudessa ei ole säännöksiä sääntöjenvastaisesti maksettujen määrien takaisinperintämenettelystä, sääntöjenvastaisten tukien takaisinperiminen on lähtökohtaisesti toteutettava kansallisen lainsäädännön mukaisesti. [19] Oikeuskäytäntö on kodifioitu Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 14 artiklan 3 kohtaan. [20] Tuossa kohdassa säädetään, että takaisinperiminen on toteutettava ”viipymättä ja asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön menettelyjen mukaisesti, jos ne mahdollistavat komission päätöksen välittömän ja tehokkaan täytäntöönpanon”.

30. Näin ollen jäsenvaltio, jonka on komission päätöksen mukaisesti perittävä takaisin sääntöjenvastaiset tuet, voi valita keinot, joilla se toteuttaa tämän velvollisuuden, kunhan valitut toimenpiteet eivät ole yhteisön oikeuden vastaisia eivätkä vaikuta sen tehokkuuteen. [21] Tästä seuraa, että periaatteessa myös kuittaustoimet, sikäli kuin kansallisessa oikeusjärjestyksessä säädetään tällaisesta velvoitteiden sammumisesta, voivat toimia keinona sääntöjenvastaisesti myönnettyjen tukien takaisinperimiseksi. Komissio ei ole kiistänyt tätä päätelmää, mutta kyseenalaistaa sitä vastoin Kreikan toimittamien asiakirjojen todistusvoiman sekä edellytykset, joiden mukaisesti väitetyt korvaukset olisi suoritettu.

31. Näin ollen on syytä muistaa, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komission asiana on entisen EY 228 artiklan nojalla esittää yhteisöjen tuomioistuimelle ne seikat, jotka ovat tarpeen ratkaistaessa, missä vaiheessa jäsenyysvelvoitteiden laiminlyönnin toteavan tuomion täytäntöönpano on jäsenvaltiossa. [22] Jos komissio on esittänyt riittävästi näyttöä, joka osoittaa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen jatkumisen, ”asianomaisen jäsenvaltion tehtävänä on kiistää esitetyt tiedot ja niiden seuraukset esittämällä vahvaa ja yksityiskohtaista näyttöä”. [23]

19 – Asia C-209/00, komissio v. Saksa, tuomio 12.12.2002 (Kok., s. I-11695, 32 kohta). Ks. myös asia C-24/95, Alcan Deutschland, tuomio 20.3.1997 (Kok., s. I-1591, 24 kohta); asia C-142/87, Belgia v. komissio, tuomio 21.3.1990 (Kok., s. I-959, Kok. Ep. X, s. 387, 61 kohta) ja asia C-5/89, komissio v. Saksa, tuomio 20.9.1990 (Kok., s. I-3437, Kok. Ep. X, s. 521, 12 kohta).

20 – EYVL L 83, s. 1.

21 – Ks. edellä alaviitteessä 19 mainittu asia komissio v. Saksa, tuomio 12.12.2002, 34 kohta.

22 – Asia C-387/97, komissio v. Kreikka, tuomio 4.7.2000 (Kok., s. I-5047, 73 kohta).

23 – Ks. vastaavasti asia 272/86, komissio v. Kreikka, tuomio 22.9.1988 (Kok., s. 4875, 21 kohta); edellä alaviitteessä 17 mainittu asia komissio v. Ranska, 56 kohta ja asia C-365/97, komissio v. Italia, tuomio 9.11.1999 (Kok., s. I-7773, 84–87 kohta).

32. Jäsenvaltiot ovat lisäksi EY 10 artiklan nojalla velvoitettuja työskentelemään yhdessä komission kanssa helpottaakseen komissiolle kuuluvien valvontatehtävien toteuttamista. [24] Sellaisen päätöksen täytäntöönpanosta, jossa vaaditaan erityisesti sääntöjenvastaisten tukien perimistä takaisin, on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimella on jo ollut mahdollisuus todeta, että ”kun jäsenvaltio huolehtii – – takaisinperimisestä käyttämällä muuta keinoa kuin rahasuoritusta, *sen on toimitettava komissiolle kaikki tiedot, joiden perusteella voidaan varmistaa, että valitulla keinolla pannaan tämä päätös asianmukaisesti täytäntöön”.* Yhteisöjen tuomioistuimen mukaan ”toisin kuin toteutettaessa takaisinperiminen rahana, jota komissio kykenee tällaisen päätöksen täytäntöönpanoon liittyen valvomaan, jäsenvaltion ehdottamat muut tavat sen velvollisuutensa täyttämiseen, joka koskee sääntöjenvastaisten tukien takaisinperimisestä huolehtimista, voivat edellyttää monimutkaisten seikkojen arviointia”. Jotta komissio siis ”voi suorittaa tällaisen varmistuksen, se tarvitsee tietoja, joita se ei voi saada, jos kyseinen jäsenvaltio ei ole sen kanssa läheisessä yhteistyössä”. [25]

33. Keinot, jotka Kreikka on valinnut vuoden 2002 päätöksen täytäntöön panemiseksi, onkin tutkittava juuri edellä esitettyjen periaatteiden pohjalta.

2. Vuoden 2002 päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun tuen takaisinperintä

a) Asianosaisten lausumat

34. Komissio väittää kanteessaan, ettei se ole saanut ilmoitusta vuoden 2002 päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun 41 miljoonan euron suuruisen tuen tosiasiallisesta takaisinperinnästä.

35. Kreikka puolestaan painottaa, että kyseinen tuki on peritty takaisin, ja viittaa Kreikan veroviranomaisten 18.10.2007 tekemään, vastauskirjelmään liitettyyn ilmoitukseen, josta käy ilmi, että OA oli palauttanut 31.8.2007 Kreikan valtiolle pääomasta ja yhteisön korkokannan mukaisista koroista koostuvan 73 363 107 euron suuruisen summan. [26] Kreikan viranomaiset täsmensivät vastauksessaan yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 54 a artiklan nojalla esitettyyn kirjalliseen kysymykseen, että kyseisen summan takaisinperintä oli suoritettu kuittaamalla vuosina 2006 ja 2007 annetuilla välitystuomioilla OA:lle myönnetyt vahingonkorvaukset. Kreikan viranomaisten toimittamista tiedoista käy lisäksi ilmi, että OA:n ja Kreikan valtion väliset riita-asiat on siirretty välimiesmenettelyyn Kreikan asetuksen 3560/1956 27 §:n nojalla. Tuohon pykälään on sisällytetty Kreikan valtion ja Aristoteles

24 – Asia 96/81, komissio v. Alankomaat, tuomio 25.5.1982 (Kok., s. 1791, 7 kohta).

25 – Edellä alaviitteessä 21 mainittu asia komissio v. Saksa, tuomio 12.12.2002, 40–44 kohta.

26 – Pääoman suuruus oli 41 085 840 euroa ja korkojen osuus 32 277 267 euroa 31.8.2007.

Onassiksen välisen lentoliikennesopimuksen ehdot. OA nosti vuosina 2006 ja 2007 Kreikan valtiota vastaan yhteensä seitsemän kannetta, joista neljä saadakseen korvausta vahingoista, jotka johtuivat Ellinikon lentoaseman ennenaikaisesta sulkemisesta sekä siitä, että yhtiö joutui siirtämään lentotoimintonsa Spatan kansainväliselle lentokentälle. Kolme kannetta liittyi vahinkoon, jonka aiheutti yleishyödyllisten palvelujen vastikkeeton tarjoaminen vuosina 1993–1999, vuonna 2000 ja vuonna 2001. Näiden kanteiden nostamisen jälkeen välimiesoikeudet tuomitsivat Kreikan valtion maksamaan OA:lle noin 846 miljoonaa euroa vahingonkorvausta, koska yhtiö oli joutunut siirtämään lentotoimintonsa Spatan lentokentälle, sekä noin 25 miljoonaa euroa vahingonkorvausta siitä, että yhtiö oli joutunut tarjoamaan yleishyödyllisiä palveluita vastikkeetta. Vuoden 2002 päätöksen 2 ja 3 artiklassa tarkoitettu OA:n 41 miljoonan euron velka oli kuitattu 601 289 003,97 euron suuruisella maksumääräyksellä, joka oli annettu 6.12.2006 annetun välitystuomion N:o 57/2006 johdosta. [27]

36. Komissio toteaa vastauksessaan, että se oli todennut 16.7.2006 päivätyssä kirjeessä Kreikalle, että nämä välitystuomiot saattavat sisältää tukea, ja toivonut, että sille ilmoitettaisiin virallisesti tukitoimista ennen mahdollisiin maksutoimenpiteisiin ryhtymistä. Komissiolle ei kuitenkaan ilmoitettu asiasta. Komissio muistuttaa lisäksi, että vastatakseen joihinkin Kreikasta tulleisiin kanteluihin ja tietoihin se aloitti entisen EY 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn, [28] joka koski muun muassa välimiesoikeuksien OA:lle myöntämiä korvauksia. Välitystuomioista komissio toteaa, ettei sillä ole tarpeeksi tietoja sen selvittämiseen, missä määrin OA:lla on oikeudellinen velvollisuus hoitaa lentoja tappiolla, mutta komissio katsoo, ettei se voi sulkea pois myöskään mahdollisuutta, että tässä tarkoituksessa OA:lle myönnetty korvaus olisi ylimitoitettu, jolloin sitä voitaisiin pitää säännönvastaisesti myönnettynä tukena. Mitä tulee korvaukseen vahingoista, jotka aiheutuivat OA:n lentotoimintojen siirtämisestä Ateenan kansainväliselle lentokentälle, komissio toteaa, että asiaa on jo käsitelty komission vuosina 1998, 2000 ja 2002 tekemissä päätöksissä, mutta tiedot, jotka Kreikan hallitus on sille toimittanut käynnissä olevan hallinnollisen menettelyn yhteydessä, eivät ole antaneet komissiolle mahdollisuutta verrata kyseisissä päätöksissä esitettyjä summia välitystuomioissa esitettyihin summiin. Komissio toteaa lisäksi pelkäävänsä, että kyseinen vahinko olisi korvattu kahteen kertaan. Yleisesti ottaen komissio katsoo, että vuoden 2002 päätöksessä yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todettujen tukien takaisinperintä, mikäli se on toteutettu, on ollut mahdollista ainoastaan uusia tukia myöntämällä. Komissio painottaa, että tällä tavoin hoidetun takaisinperinnän hyväksyminen tarkoittaisi sitä, että jäsenvaltiolle, joka on laiminlyönyt velvollisuuttaan periä takaisin komission päätöksellä yhteismarkkinoille soveltumattomiksi todetut tuet, annetaan mahdollisuus välttyä EY 228 artiklassa tarkoitettujen seuraamusten täytäntöönpanolta myöntämällä uusia tukia vanhojen tukien takaisin perimiseksi.

27 – On syytä muistaa, että asia saatettiin välimiesmenettelyyn 20.3.2006 ja että Kreikka on korostanut ilmoittaneensa tästä riittävän ajoissa komissiolle. Välitystuomiot on toimitettu myös komissiolle tiedoksi 29.1.2008.

28 – 2007/2666/EY.

37. Kreikka väittää vastauskirjelmässään sekä vastauksessaan yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 54 a artiklan nojalla esitettyihin kysymyksiin, että OA:n välimiesmenettelyn tuloksena saamat korvaukset eivät ole valtion tukea ja ettei komission joulukuussa 2007 vireille panema menettely ole oikeutettu. Kreikka täsmentää välitystuomiosta N:o 57/2006, jonka nojalla kuittaamiseen käytetty maksumääräys annettiin, että välimiesoikeus määräsi vähentämään korvauksesta, joka Kreikan valtion oli maksettava OA:lle, 146 100 000 euroa, joka oli ennen vuoden 2002 päätöksen tekoa jo maksettu kyseisen vahingon korvaamiseksi. Kreikan valtio muistuttaa lopuksi, että vaikka komissio näyttäisi toteen, että OA:n väittämä vahinko on ylimitoitettu, tällä ei pitäisi olla mitään vaikutusta takaisinperinnän pätevyyteen, koska tukien kokonaismäärä, joka OA:n oli vielä palautettava ja joka vastasi OA:n viimeisintä velkaa Kreikan valtiolle, oli huomattavasti pienempi kuin välimiesoikeuden vahvistaman korvauksen määrä.

b) Arviointi

38. Kuten edellä on jo voitu todeta, yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komission asiana on EY 228 artiklan nojalla esittää yhteisöjen tuomioistuimelle ne seikat, jotka ovat tarpeen ratkaistaessa, missä vaiheessa jäsenyysvelvoitteiden laiminlyönnin toteavan tuomion täytäntöönpano on jäsenvaltiossa. Jos komissio on esittänyt riittävästi näyttöä, joka osoittaa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen jatkumisen, asianomaisen jäsenvaltion tehtävänä on kiistää esitetyt tiedot ja niiden seuraukset esittämällä vahvaa ja yksityiskohtaista näyttöä.

39. Kantaja toteaa nyt esillä olevassa asiassa, ettei sillä ole käytössään riittävästi tietoja sen toteen näyttämiseksi, että nyt esillä olevaan asiaan liittyvät välitystuomiot sisältäisivät uusia tukitoimenpiteitä OA:n hyväksi, mutta se *olettaa* niin. EY 88 artiklan 2 kohdan mukainen menettely on aloitettu, ja yhteisöjen tuomioistuimelle toimitettujen tietojen mukaan menettely on yhä kesken. [29] Kreikka puolestaan täsmensi seikat, jotka olivat johtaneet vuoden 2002 päätöksen 1 artiklassa tarkoitetun tuen takaisinperintään, sekä toimitti yhteisöjen tuomioistuimeen paitsi välitystuomion, jossa vahvistettiin kuittaukseen käytetyt määrät (välitystuomio annettiin lain mukaisen välityslausekkeen nojalla), myös kyseisen välitystuomion täytäntöön panemiseksi annetun maksumääräyksen. Kreikka toimitti yhteisöjen tuomioistuimeen myös veroviranomaisten todistuksen, josta käy ilmi korvauksen suorittaminen.

40. Näin ollen vaikka komission pettymys on ymmärrettävää (komissiollehan ilmoitettiin vasta nyt esillä olevan asian yhteydessä korvauksen suorittamisesta sekä sen menettelytavoista), vastaajana olevaa jäsenvaltiota ei voida velvoittaa näyttämään toteen tässä

29 – Kyseisiä välitystuomioita, jotka olivat relevantteja arvioitaessa, keskeytettiinkö maksujen suorittaminen välitystuomioiden täytäntöönpanemiseksi, ei ole ilmoitettu virallisesti menettelyn yhteydessä, eikä komissio ole määrännyt täytäntöönpanoa keskeytettäväksi, mikä olisi voinut oikeuttaa sen olettaman, että OA:lla ei ole oikeutta vaatia vahvistettuja määriä ja että kuittauksen edellytykset eivät siis täyty.

jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevassa asiassa, että kyseisessä välitystuomiossa ei yliarvioitu OA:n esittämää vahinkoa eikä se siten sisältänyt uusien tukien myöntämistä OA:lle.

41. Toisaalta ei voida katsoa, että yhteisöjen tuomioistuin, jonka käsiteltäväksi jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskeva kanne on jätetty, olisi velvollinen arvioimaan, käsittävätkö toimet, joita jäsenvaltio on esittänyt tai jotka se on toteuttanut pannakseen täytäntöön komission päätöksellä asetetun tuen takaisinperintää koskevan velvoitteen, uusia tukitoimenpiteitä. Tämä pätee erityisesti nyt esillä olevan tapauksen seikkoihin, joissa on ensinnäkin kyse siitä, että kysymys tukien takaisinperinnästä uusia tukia myöntämällä on esitetty ensimmäistä kertaa yhteisöjen tuomioistuimessa ja että asiaa siis ei ole voitu tutkia oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä, jossa komissio olisi voinut hankkia ja tutkia asian arvioinnin kannalta tarpeelliset tiedot, ja toiseksi on kyse siitä, että komissio on aloittanut hallinnollisen menettelyn, jonka tarkoituksena on muun muassa näyttää toteen kantajan nyt käsiteltävässä asiassa ainoastaan olettamien tukitoimenpiteiden olemassaolo.

42. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin päätyy toteamaan, ettei komissio ole näyttänyt toteen, että Kreikka olisi lyönyt laimin vuoden 2002 päätöksen 1 artiklassa mainitun tuen takaisinperintää koskevan velvoitteen täytäntöönpanon siihen saakka, kun yhteisöjen tuomioistuin tutkii asian tosiseikat.

3. Vuoden 2002 päätöksen 2 artiklassa tarkoitetun tuen takaisinperintä

a) Takaisinperintävelvollisuuden soveltamisala

43. Kuten edellä esitetystä käy ilmi, vuoden 2005 tuomiossaan, jossa Kreikan katsottiin syyllistyneen jäsenyysvelvoitteiden laiminlyöntiin, yhteisöjen tuomioistuin totesi nimenomaisesti, ettei tämä valtio ollut laiminlyönyt velvollisuuttaan periä takaisin vuoden 2002 päätöksen 2 artiklassa mainittu tuki, joka muodostui siitä, ettei Kreikan valtio ollut puuttunut sosiaaliturvamaksujen laiminlyöntiin. Nyt käsiteltävänä olevan kanteen nostamisen jälkeen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin, joka antoi ratkaisun OA:n nostamasta kanteesta, kumosi 12.9.2007 antamallaan tuomiolla [30] vuoden 2002 päätöksen 2 ja 3 artiklan siltä osin kuin oli kyse siitä, ettei Ateenan kansainväliselle lentokentälle kuuluvien lentokenttäverojen (jotka OA on velkaa) eikä polttoaineen ja varaosien arvonlisäveron (jonka Olympic Aviation on velkaa) maksamisen pitkittyneeseen laiminlyöntiin ollut puututtu, ja määräsi, että kanne oli hylättävä muilta osin. [31]

44. Tästä seuraa, että sinä aikana, kun yhteisöjen tuomioistuin on tutkinut tosiseikkoja, Kreikalle vuoden 2002 päätöksen 2 ja

30 – Asia T-68/03, Olympiaki Aeroporia Ypiresies v. komissio, tuomio 12.9.2007 (Kok., s. II-2911).

31 – Vuoden 2002 päätöksen päätösosan 1 ja 2 artikla.

3 artiklan nojalla sille edelleen kuuluva takaisinperintävelvollisuus käsittää (ilman että asiasta on kiistaa osapuolten välillä) yhtäältä lentokenttävuokrien ja toisaalta Spatosimo-veron maksamisen laiminlyönnin.

45. Sitä vastoin yhteisöjen tuomioistuimessa on aiheuttanut kiistaa se, kuuluuko takaisinperintävelvollisuuteen myös komission päätöksen 209 perustelukappaleessa tutkittu tukitoimi siinä muodossa, että ”valtio on sietänyt lentokenttäverojen maksamatta jättämisen jatkuvasti”. Kreikan mukaan takaisinperinnän velvoitetta ei ole, koska kyseistä tukitoimea ei mainita vuoden 2002 päätöksen päätösosassa.

46. Ottamatta kantaa vastaajan esittämiin väitteisiin komissio puolestaan totesi selvästi vastausvaiheessa, että kyseisessä johdanto-osan perustelukappaleessa mainittu summa kuuluu takaisinperintämääräykseen. Komissio kuitenkin muutti alkuperäistä kantaansa suullisessa käsittelyssä sekä yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 54 a artiklan nojalla esitettyjen kahden erillisen kirjallisen kysymyksen perusteella, kun se totesi, ettei kyseinen summa kuulu takaisinperinnän soveltamisalaan, koska se ei sellaisenaan muodosta valtiontukea, ja tästä syystä tuota summaa ei ole sisällytetty vuoden 2002 päätöksen päätösosaan. On todettava, ettei komission viimeksi esittämä näkemys ole lainkaan selvä, eikä sille mielestäni löydy tukea vuoden 2002 päätöksen asiaa koskevista kappaleista. Itse asiassa päätöksen 2 artiklassa todetaan yhteismarkkinoille soveltumattomaksi muun muassa tuki, joka on pantu täytäntöön ”olemalla puuttumatta Ateenan kansainväliselle lentoasemalle ja *muille lentoasemille* [32] maksettavien lentokenttäverojen” maksamisen laiminlyöntiin. Viittaus lentokenttäveroihin, jotka OA on velvollinen maksamaan myös muille lentoasemille kuin pelkästään Ateenan kansainväliselle lentoasemalle, näyttäisi siten olevan viittaus päätöksen johdanto-osan 151–153 ja 209 perustelukappaleeseen, joissa tarkastellaan Kreikan valtion ja OA:n välistä kuittaussopimusta, joka koskee noin 28,9 miljoonan euron suuruista summaa, jonka OA on velkaa eri lentoasemille. Velat koskevat lentokenttäverojen maksamatta jättämistä marraskuun 1994 ja joulukuun 1998 välisenä aikana lennetyiltä kotimaisilta ja kansainvälisiltä lennoilta. [33] Nämä johdanto-osan perustelukappaleet ovat sitä paitsi ainoat, joissa kyseisiä maksuja tarkastellaan. Päätöksen tulkinta näyttäisi siten pikemminkin vahvistavan komission alkuperäistä kantaa, jonka mukaan myös johdanto-osan 209 perustelukappaleessa mainittu 28,9 miljoonan euron velka kuuluu kyseisen päätöksen 3 artiklassa tarkoitetun takaisinperintävelvollisuuden soveltamisalaan.

47. Joka tapauksessa riippumatta vuoden 2002 päätöksen tulkintaan liittyvistä pohdinnoista yhteisöjen tuomioistuin ei voi mielestäni olla ottamatta huomioon komission viimeisintä kantaa, jonka mukaan on luovuttava lopullisesti siitä, että vastaajan suhteen

32 – Kursivointi tässä.

33 – Vuoden 2002 päätöksen johdanto-osan 151–153 perustelukappale on sisällytetty päätöksen siihen osaan, jossa käsitellään sellaisten uusien lainvastaisten tukien määritelmää (osa 5.2), jotka muodostuvat siitä, ettei Kreikan valtio ole puuttunut maksujen laiminlyömiseen tai myöhästymiseen eikä mahdollisiin muihin Kreikan vero- tai kauppalain säännöksiin perustuviin suosituimmuusmenettelyihin (osa 5.2.2). Johdanto-osan 209 perustelukappale puolestaan on liitetty päätöksen siihen osaan, jossa käsitellään tuen arviointia (osa 6) otsikolla ”Väitetty uusi tuki, joka liittyisi siihen, ettei valtio ole puuttunut siihen, ettei OA ole maksanut velkojaan tai että se on hyötynyt muuntyyppisistä suosituimmuuskohteluista Kreikan vero- ja kauppalainsäädännön perusteella” (osa 6.2.1.2). Ks. vastaavasti myös edellä alaviitteessä 30 mainittu asia Olympiaki Aeroporia Ypiresies v. komissio. Muistuttaisin lisäksi, että Ateenan kansainvälinen lentoasema aloitti toimintansa 28.3.2001, joten kyseiset verot eivät voi koskea sitä.

vedotaan kyseisen summan perimättä jättämiseen eli seikkaan, jonka alun perin katsottiin liittyvän nyt esillä olevassa asiassa väitettyyn jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen.

48. Edellä esitetyn perusteella voidaan siten todeta, että vuoden 2002 päätöksen 2 ja 3 artiklassa tarkoitettu takaisinperintävelvollisuus, joka Kreikalla oli sinä aikana, kun yhteisöjen tuomioistuin on tutkinut tosiseikkoja, koskee tukea siinä muodossa, että on jätetty maksamatta i) alueellisille lentoasemille maksettavat vuokrat sekä ii) Spatosimovero.

b) Takaisinperintävelvollisuuden täytäntöönpano

i) Alueellisille lentoasemille maksettavat vuokrat

49. Vuoden 2002 päätöksen johdanto-osan 206 perustelukappaleessa mainitaan lentokenttävuokrat, jotka OA on jättänyt maksamatta ajalta 1998–2001, eli yhteensä 2,46 miljoonaa euroa. Vastauskirjelmässään perusteltuun lausuntoon Kreikka väitti, että osa maksamattomista lentokenttävuokrista syntyneistä OA:n veloista oli kuitattu noin 2,3 miljoonan euron summalla ja osa oli mitätöity, jolloin maksettavaksi jäi 176 082,17 euron suuruinen summa, jonka OA on riitauttanut, sekä 478 609,91 euron suuruinen summa, joka osoitettiin maksettavaksi OA:n konserniin kuuluvalle Olympic Aviation -yhtymälle ja joka on niin ikään riitautettu. Kreikan hallitus totesi vastauskirjelmässään, että siviili-ilmailuviranomainen on tutkinut uudelleen maksamattomista lentokenttävuokrista aiheutuneet OA:n velat ja että tutkimuksesta kävi ilmi, että OA oli tosiasiassa palauttanut vain 1 818 027 euroa eikä 2,3 miljoonaa euroa, kuten oli alun perin ilmoitettu. Eron väitettiin johtuvan siitä, että Olympic Aviation -yhtymän valitus oli hylätty.

– 1 818 027 euron palautus

50. Kreikan mukaan tämä summa palautettiin kesäkuussa 2006. Komissio puolestaan väittää yhtäältä, että asiakirjoista, jotka Kreikka liitti perusteltuun lausuntoon antamaansa vastaukseen, ei käynyt ilmi kyseisen summan takaisinperinnän menettelytapoja, ja toisaalta, että yhteisöjen tuomioistuimeen ensimmäisen kerran toimitetuilla tositteilla ei ole voitu näyttää toteen, että palautusta olisi tosiasiallisesti suoritettu.

51. Kun yhteisöjen tuomioistuin tiedusteli Kreikalta takaisinperinnän menettelytapoja, tämä viittasi ensisijaisesti tietoihin, jotka se oli jo toimittanut vastauksessaan perusteltuun lausuntoon ja joista kävi ilmi, että siviili-ilmailuviranomaisen lähettämät neljä laskua, joiden yhteissumma oli 1 087 141,43 euroa, oli mitätöity tämän viranomaisen 3.12.2003 tekemällä päätöksellä hinnoitteluvirheiden vuoksi, minkä jälkeen laskut korvattiin

uudella, 605 072,63 euron suuruisella laskulla. Perusteltuun lausuntoon lähetetyn vastauskirjeen liitteenä oli kyseinen päätös, jossa mainittiin 14 laskua, joiden joukossa olivat edellä mainitut neljä laskua ja joiden yhteissumma oli 2 690 281,91 euroa. Tuo päätös koskee summaa, joka poikkeaa summasta, jonka Kreikan viranomaiset ilmoittivat sekä vastauksessaan perusteltuun lausuntoon että vastauksessaan yhteisöjen tuomioistuimen esittämiin kirjallisiin kysymyksiin, mutta siinä ei täsmennetä, minkä vuoksi siviili-ilmailuviranomainen mitätöi edellä mainitut laskut ja korvasi ne uudella. Lisäksi tuon päätöksen johdanto-osan viidennessä perustelukappaleessa todetaan, että mitätöidyt laskut koskevat Ateenan entisen lentoaseman tilojen vuokraamista ajanjaksoksi, joka on vuoden 2002 päätöksen johdanto-osan 206 perustelukappaleessa mainitun ajanjakson (1998–2001) jälkeen. [34] Lopuksi panen merkille, että todisteet, jotka on toimitettu 605 072,63 euron suuruisen laskun (jolla aiemmat laskut siis korvattiin) maksamisen toteen näyttämiseksi, käsittävät kolme tositetta, joista yksi on peräisin siviili-ilmailuviranomaiselta ja päivätty 28.9.2007 ja kaksi muuta ovat peräisin veroviranomaisilta, mutta niistä ei kuitenkaan käy ilmi, miten kyseinen maksu olisi suoritettu. Näin ollen komissio kyseenalaistaa aivan oikeutetusti näiden ilmoitusten soveltuvuuden sen toteen näyttämiseksi, että takaisinperintä on tosiasiallisesti suoritettu.

52. Lisäksi vastaajana oleva hallitus vetosi 8.2.2005 annettuun valtiovarain- ja talousministeriön asetukseen, joka oli Kreikan viranomaisten perusteltuun lausuntoon antaman vastauksen liitteenä ja jonka nojalla toteutettiin OA:n ja siviili-ilmailuviranomaisen välisten velkojen ja saatavien kuittaaminen, jonka arvo oli yhteensä 1 073 371,93 euroa. Kuittaaminen koski myös OA:n velkoja, jotka syntyivät siitä, ettei OA ollut maksanut lentokenttävuokria koskeneita kolmea laskua, joiden yhteissumma oli 349 081,73 euroa. [35] Sen lisäksi, että perusteltuun lausuntoon annetun vastauksen 3.78 kohdassa olevasta taulukosta voidaan havaita, että kaksi laskua näistä kolmesta (laskut 4082/01 ja 227/02) koskevat vuoden 2002 tammikuun ja huhtikuun välisenä aikana OA:lle tarjottuja palveluja, toisin sanoen vuoden 2002 päätöksen johdanto-osan 206 perustelukappaleessa mainitun ajanjakson jälkeen tarjottuja palveluja, Kreikan hallitus ei ole antanut minkäänlaista ilmoitusta niistä siviili-ilmailuviranomaisen veloista OA:lle, jotka olisi kuitattu. Kyseiset tiedot eivät käy ilmi myöskään edellä mainitusta, velkojen kuittaamisesta annetusta ministeriön asetuksesta, eivätkä yhteisöjen tuomioistuimeen toimitetuista veroviranomaisten ilmoituksista.

53. Kuten edellä on todettu, [36] yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt, että kun jäsenvaltio ryhtyy valtiontuen takaisinperintään käyttämällä muuta keinoa kuin rahasuoritusta, sen on toimitettava komissiolle kaikki tiedot, joiden perusteella komissio voi varmistaa, että valitulla keinolla pannaan takaisinperintävelvollisuus asianmukaisesti täytäntöön. Komissio väittää nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, että Kreikan toimittamien tietojen pohjalta ei voida määrittää velkaa, jonka Kreikan valtio on OA:lle maksanut ja joka olisi kuitattu.

34 – Huhtikuun 2001 ja syyskuun 2003 välinen ajanjakso.

35 – Kyse oli seuraavista laskuista: 116 833,81 euron suuruinen lasku 3513/01, 116 123,96 euron suuruinen lasku 4082/01 sekä 116 123,96 euron suuruinen lasku 227/02.

36 – Ks. 31 kohta.

54. Kuten komissio on esittänyt, katson, että tapauksessa, jossa jäsenvaltio päättää suorittaa takaisinperinnän kuittaamalla velat ja saatavat, toimitetusta asiakirja-aineistosta on vähintäänkin käytävä selkeästi ilmi niiden saatavien luonne, jotka valtio on velkaa tuensaajalle ja jotka käytetään kuittaukseen, sekä saatavien määrä ja ajanjakso, johon saatavat liittyvät. Nämä tiedot on toimitettava komissiolle ja mahdollisesti myös asiaa koskevat laskut. Sitä vastoin kuten komissio aivan oikein toteaa, minusta ei riitä, että kuittaamalla suoritettu takaisinperintä osoitetaan toimittamalla asianomaisen jäsenvaltion viranomaisten virallinen ilmoitus, josta selviää yksinomaan, että edunsaajana olevan yrityksen velat, jotka johtuvat tuen myöntämisestä, valtiolle on kuitattu.

55. Nyt käsiteltävänä olevassa asiassa voidaan todeta, että Kreikan hallituksen toimittamat tiedot eivät näytä riittävän sen toteen näyttämiseksi, että edellä 51 kohdassa mainittujen kolmen laskun 349 081,73 euron yhteissumma olisi tosiasiallisesti peritty takaisin.

56. Olen komission kanssa siis yhtä mieltä väitteestä, että vastaajana olevan jäsenvaltion toimittamat asiakirjat ovat puutteellisia siinä mielessä, ettei niillä voida näyttää toteen 1 818 027 euron summan takaisinperintää. OA:n väitetään palauttaneen kesäkuussa 2006 tuon summan, joka on osa vuoden 2002 päätöksen johdanto-osan 206 perustelukappaleessa mainitusta tuesta.

– Siviili-ilmailuviranomaisen lasku nro 3307/98, joka koskee 176 082,18 euron palautusta

57. Kreikan hallituksen vastineessaan esittämän väitteen mukaan maksamattomista lentokenttävuokrista muodostuva OA:n velkasaldo oli 654 692 euroa (176 082,18 euroa + 478 606,91 euroa) sen jälkeen, kun 1 818 027 euron summa on edellä esitetyn väittämän mukaan maksettu takaisin. Tästä summasta 176 082,18 euroa korkoineen eli yhteensä 352 808,78 euroa maksettiin takaisin 31.8.2007. Kreikan hallitus täsmensi vastauksessaan yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 54 a artiklan nojalla esitettyyn kirjalliseen kysymykseen, että kyseinen summa on kuitattu OA:lle edellä mainitulla välitystuomiolla N:o 57/2006 myönnetyillä vahingonkorvauksilla. Kyseistä summaa koskevan takaisinperintävelvoitteen täytäntöönpanon todistamisen osalta viittaan siis edellä 40 ja 41 kohdassa esitettyihin seikkoihin.

– Olympic Aviationille osoitettu siviili-ilmailuviranomaisen lasku nro 4175/99, joka koskee 478 606,91 euron palautusta

58. Tämän laskun sisältämä kokonaissumma korkoineen on 933 289,41 euroa, ja se on maksettu takaisin 2.10.2007 kuittaamalla OA:n ja siviili-ilmailuviranomaisen väliset velat ja saatavat. Kreikan hallitus liitti vastineeseen todisteeksi Kreikan valtiovarain- ja talousministeriön asetuksen, jonka nojalla velkojen ja saatavien kuittaaminen toteutettiin, sekä siviili-ilmailuviranomaisen OA:lle

17.10.2007 lähettämän kirjeen, johon puolestaan liitettiin yksityiskohtainen selostus kuittaamisen kohteena olleista summista. Selostuksesta ilmenee, että OA:n vaateet siviili-ilmailuviranomaiselta koskivat OA:n siviili-ilmailuviranomaisen lentokoneille tarjoamaa tukea ajanjaksolla 1.1.2004–31.7.2007. Vastineen liitteenä ovat kaksi muuta siviili-ilmailuviranomaisen OA:lle osoittamaa kirjettä, joista ensimmäinen on päivätty 2.10.2007, ja siinä vahvistetaan vuosia 1998–2001 koskevien lentokenttävuokrien osalta, että kaikki OA:n velat on maksettu, mitätöity, kuitattu tai siirretty toimivaltaiselle verohallinnolle vahvistusta ja takaisinperintää varten. Toinen kirje on päivätty 19.10.2007, ja siinä todistetaan, että niihin OA:n velkoihin, jotka on kuitattu 2.10.2007 annetun ministeriön asetuksen nojalla, kuului myös mainittu lasku, jonka suuruus korkoineen oli 478 606,91 euroa.

59. Kreikan hallituksen toimittamat tiedot kyseisen summan takaisinperinnästä sekä erityisesti 17.10.2007 päivättyyn siviili-ilmailuviranomaisen kirjeeseen liitetyt tiedot ovat aiempia tietoja paljon yksityiskohtaisemmat, ja toisin kuin komissio väittää, niiden perusteella on mahdollista määrittää riittävän selkeästi niiden saatavien luonne ja määrä, jotka siviili-ilmailuviranomainen on velkaa OA:lle ja jotka kuitataan, sekä ajanjakso, johon saatavat liittyvät.

– Vuoden 2002 päätöksen johdanto-osan 206 perustelukappaleessa tarkoitetun tuen takaisinperintää koskevan velvollisuuden täytäntöönpanoa koskevat väitteet

60. Edellä esitetyn perusteella katson, että aikana, jona yhteisöjen tuomioistuin tutki tosiseikkoja, voitiin näyttää toteen, ettei velvoitetta periä OA:lta takaisin vuoden 2002 päätöksen johdanto-osan 206 perustelukappaleessa tarkoitettu tuki, joka syntyi vuosia 1998–2001 koskeneiden lentokenttävuokrien maksamisen pitkittyneestä laiminlyönnistä ja jonka suuruus oli yhteensä 2,46 miljoonaa euroa, ole pantu täytäntöön, lukuun ottamatta kuitenkaan siviili-ilmailuviranomaisen laskuja nro 3307/98 (176 082,18 euroa) ja nro 4175/99 (478 606,91 euroa), jotka koskivat Olympic Aviatonille maksettuja etuuksia.

ii) Spatosimo-veron palautus

61. Vuoden 2002 päätöksen johdanto-osan 208 perustelukappaleessa mainitaan tuki siinä muodossa, ettei valtio ole puuttunut siihen, että OA oli jättänyt maksamatta lentoasemien nykyaikaistamiseen ja kehittämiseen tarkoitetun niin sanotun Spatosimo-veron vuoden 2000 joulukuun ja vuoden 2002 helmikuun väliseltä ajalta sekä maaliskuulta 1999 yhteensä noin 60 999 156 euron edestä.

62. Kreikka väittää vastineessaan ilmoittaneensa useaan otteeseen komissiolle, että osa kyseistä ajanjaksoa koskevasta verosta oli maksettu ennen vuoden 2002 päätöksen tekoa. Tositteet kyseisen, yhteensä 22 806 158,87 euron suuruisen veron maksamisesta lähetettiin komissiolle liitteenä silloisen liikenneministerin kirjeeseen, joka oli päivätty 26.6.2003. Kirjeen keskeiset kohdat sekä asiaa koskevat liitteet toimitettiin yhteisöjen tuomioistuimeen. Kuten komissio on todennut, kyseiset maksutositteet käsittävät paitsi joukon OA:n lähettämiä kuitteja, joissa yhdessäkään ei kuitenkaan ollut maksun mahdollisesti saaneen pankin (Trapeza tis Ellados) leimaa, myös OA:n tiliotteen, josta on mahdoton saada selvää. Siten yhdyn kantajan näkemykseen siitä, että toimitetuilla asiakirjoilla ei ole voitu näyttää asianmukaisesti toteen, että kyseisiä summia olisi tosiasiallisesti maksettu.

63. Mitä tulee siviili-ilmailuviranomaisen OA:lle 2.10.2007 lähettämään ja vastineeseen liitettyyn kirjeeseen, josta käy ilmi, että OA on suorittanut 24.9.1999 ja 29.6.2001 sille kuuluvan yhteensä 22 806 158,87 euron suuruisen Spatosimo-veron maaliskuulta 1999 sekä vuoden 2000 joulukuun ja vuoden 2001 toukokuun väliseltä ajalta, todistusasiakirjojen puuttuessa kyseinen kirje ei mielestäni ole varma todiste maksun suorittamisesta. Sama pätee mielestäni OA:n verotustietoja koskevaan, vastauskirjelmään liitettyyn todistukseen, josta ilmenee, ettei OA:lla ollut 29.1.2008 yhtään erääntynyttä velkaa valtiolle.

64. Kreikan hallitus täsmensi vastauksessaan yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 54 a artiklan nojalla esitettyihin kirjallisiin kysymyksiin, että Spatosimo-vero, jonka suuruus oli edellä mainitun 22 806 158,87 euron summan maksamisen jälkeen 38 192 997 euroa, oli kuitattu korkoineen 31.8.2007 vahingonkorvauksilla, jotka valtio määrättiin maksamaan edellä mainitun välitystuomion nro 57/2006 nojalla. Kyseistä veroa koskevan takaisinperintävelvoitteen täytäntöönpanon todistamisen osalta viittaan siis edellä 40 ja 41 kohdassa esitettyihin seikkoihin.

c) Vuoden 2002 päätöksen 2 artiklassa tarkoitetun tuen takaisinperintää koskevan velvollisuuden täytäntöönpanoa koskevat väitteet

65. Edellä esitetyn perusteella pidän toteen näytettynä, että Kreikka on laiminlyönyt vuoden 2002 päätöksen 2 ja 3 artiklan mukaista velvoitettaan siihen saakka, kun yhteisöjen tuomioistuin tutkii asian tosiseikat, ja että laiminlyönti koskee seuraavia velvoitteita: i) velvoite periä OA:lta takaisin vuoden 2002 päätöksen johdanto-osan 206 perustelukappaleessa tarkoitettu tuki, joka syntyi vuosia 1998–2001 koskeneiden lentokenttävuokrien maksamisen pitkittyneestä laiminlyönnistä ja jonka suuruus oli yhteensä 2,46 miljoonaa euroa, lukuun ottamatta kuitenkaan siviili-ilmailuviranomaisen laskuja nro 3307/98 (176 082,18 euroa) ja nro 4175/99 (478 606,91 euroa), jotka koskivat Olympic Aviatonille maksettuja etuuksia, sekä ii) velvoite periä OA:lta takaisin vuoden 2002 päätöksen johdanto-osan

208 perustelukappaleessa tarkoitettu tuki, joka syntyi niin sanotun Spatosimo-veron maksamisen pitkittyneestä laiminlyönnistä ja jonka suuruus oli 60 999 156 euroa, lukuun ottamatta 38 192 997 euron summaa.

B *Rahamääräiset seuraamukset*

66. Komissio antoi vuonna 2005 uuden tiedonannon EY 228 artiklan soveltamisesta (jäljempänä vuoden 2005 tiedonanto).[37] Komissio toteaa tuon tiedonannon 10 kohdassa, että vaatimus välttää tilanne, jossa se, että jäsenvaltio lopettaa rikkomisen myöhäisessä vaiheessa, ei johda lisäseuraamukseen, jolloin tällaista toimintatapaa ei voida tehokkaasti estää, on saanut komission muuttamaan kahden edellisen tiedonannon[38] mukaista käytäntöä sekä esittämään, että vastaisuudessa EY 228 artiklan nojalla nostettujen kanteiden yhteydessä määrätään sekä uhkasakko että kiinteämääräinen hyvitys. Komissio esittää nyt käsiteltävänä olevassa asiassa tämän linjauksen mukaisesti, että yhteisöjen tuomioistuin määrää Kreikalle molemmat rahamääräiset seuraamukset.

37 – Komission 13.12.2005 antama tiedonanto EY:n perustamissopimuksen 228 artiklan soveltamisesta, SEC(2005) 1658.

38 – Annettu vuosina 1996 ja 1997.

1. Uhkasakko

a) Asianosaisten lausumat

67. Komission mielestä 53 611 euron suuruinen uhkasakko kerrottuna niiden päivien lukumäärällä, jolla rikkomista on jatkettu vuoden 2005 tuomion antamispäivän jälkeen siihen päivään saakka, kun nyt esillä olevassa asiassa annetaan tuomio, vastaa oikeasuhtaisesti väitetyn rikkomisen vakavuutta ja kestoa sekä vaatimusta varmistaa seuraamuksen pakottava ja varoittava vaikutus. Kyseinen uhkasakko on vahvistettu vuoden 2005 tiedonannon 14 kohdassa tarkoitetun laskutavan mukaisesti kertomalla yhdenmukainen kiinteämääräinen 600 euron päiväkohtainen perusmaksu rikkomistapauksen vakavuuteen ja kestoaikaan perustuvilla kertoimilla sekä kertomalla saatu tulo kertoimella n, jossa otetaan huomioon rikkomiseen syyllistyneen jäsenvaltion maksukyky, joka puolestaan perustuu jäsenvaltion bruttokansantuotteeseen ja jäsenvaltiolle neuvoston äänestyksissä kuuluvaan äänimäärään. Kreikan kertoimeksi on vahvistettu 4,38. Rikkomisen *vakavuutta* arvioitaessa komissio on käyttänyt kerrointa 12 asteikolla 1–20 ottamalla huomioon sekä niiden yhteisön sääntöjen merkityksen, joiden rikkominen on johtanut laiminlyöntiä koskevaan tuomioon, että rikkomisen vaikutuksen yleiseen ja yksityiseen etuun. Rikkomisen *kestoa* arvioidessaan komissio ottaa huomioon 17 kuukauden ajanjakson vuoden 2005 tuomion antamispäivästä (12.5.2005) siihen päivään asti, jolloin asiassa päätettiin nostaa kanne yhteisöjen tuomioistuimessa

(18.10.2006), käyttämällä vuoden 2005 tiedonannon 17 kohdan mukaista kerrointa 1,7. Komissio jättää kuitenkin yhteisöjen tuomioistuimen päätettäväksi kertoimen mahdollisen korottamisen niin, että siinä otetaan huomioon ajanjakso siitä päivästä, kun kantaja päätti nostaa kanteen yhteisöjen tuomioistuimessa, siihen päivään asti, jona yhteisöjen tuomioistuin tutki asian tosiseikat.

68. Kreikka katsoo ensisijaisesti, että komission vaatimus uhkasakon määräämisestä on hylättävä vailla kohdetta olevana siitä hetkestä lukien, kun vuoden 2005 tuomio pantiin täytäntöön. Kreikka katsoo toissijaisesti, että komission esittämä summa on suhteettoman suuri ja että sitä on sen vuoksi alennettava ottamalla huomioon kolme seikkaa: Ensinnäkin vuoden 2005 tuomion täytäntöönpano toteutettiin ripeästi huolimatta komission yhteistyöhaluttomuudesta sekä vuoden 2002 päätöksen joidenkin seikkojen epäselvyydestä. Toiseksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi osittain tuon päätöksen, mistä seuraa, ettei jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä voida todeta siltä osin kuin on kyse kumoamisen kohteena olleista tukitoimista. Kolmanneksi komission vahvistama, rikkomisen vakavuuteen perustuva kerroin on suhteettoman suuri paitsi muissa tapauksissa käytettyyn kertoimeen nähden, vaikka niissä kyseessä ollut rikkominen olisi ollut vakava, myös suhteessa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen konkreettisiin vaikutuksiin yleiseen ja yksityiseen etuun. Viimeksi mainitusta seikasta Kreikan hallitus huomauttaa muun muassa, että OA on lopettanut kaiken lentotoiminnan ja että kyseisten tukien viivästynyt takaisinperintä ei siten ole voinut enää vääristää lentoliikennealan kilpailua.

b) Arviointi

69. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa, että se, että EY 228 artiklan nojalla määrätään mahdollisesti uhkasakko, jonka pakoteluonteisuutta meneillään olevaan jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen nähden yhteisöjen tuomioistuin on useaan otteeseen korostanut,[39] on lähtökohtaisesti perusteltua ainoastaan siltä osin kuin yhteisöjen tuomioistuimen aikaisemman tuomion täytäntöönpanon laiminlyönnistä johtuva jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen jatkuu.[40] Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisön tuomioistuin toteaa, että koska nyt esillä olevassa asiassa väitetty jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on osittain vielä kesken, komission vaatimus määrätä uhkasakko vastaajana olevalle jäsenvaltiolle olisi hyväksyttävä.

70. Komission esittämä uhkasakon suuruus on laskettu komission vuoden 2005 tiedonannossa vahvistetun laskutavan mukaisesti. Yhteisöjen tuomioistuin on tältä osin korostanut useaan otteeseen, että komission tiedonannoissa vahvistetut suuntaviivat eivät sido yhteisöjen tuomioistuinta vaan myötävaikuttavat komission toiminnan avoimuuden, ennustettavuuden ja oikeusvarmuuden turvaamiseen.[41] Komission näiden

39 – Ks. erityisesti edellä alaviitteessä 22 mainittu asia komissio v. Kreikka, tuomio 4.7.2000, 90 ja 92 kohta ja viimeksi asia C-121/07, komissio v. Ranska, tuomio 9.12.2008 (Kok., s. I-9159, 27 kohta).

40 – Ks. vastaavasti erityisesti asia C-119/04, komissio v. Italia, tuomio 18.7.2006 (Kok., s. I-6885, 45 ja 46 kohta) ja edellä alaviitteessä 39 mainittu asia komissio v. Ranska, tuomio 9.12.2008, 27 kohta.

41 – Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 17 mainitut asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 85 kohta ja asia komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006, 70 kohta.

suuntaviivojen perusteella tekemät ehdotukset tarjoavat siis yhteisöjen tuomioistuimelle ainoastaan hyödyllisiä viitetietoja. [42]

71. Koska uhkasakkoon tuomitsemisella pyritään käyttämään jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämistä koskevan tuomion täytäntöönpanon laiminlyönyttä jäsenvaltiota kohtaan taloudellista pakkoa, joka saa sen lopettamaan todetun laiminlyönnin, uhkasakon suuruus on määritettävä sen mukaisesti, minkä verran tarvitaan taivuttelua, jotta kyseinen jäsenvaltio muuttaa toimintaansa. [43] Tuomioistuimen on harkintavaltaansa käyttäessään vahvistettava uhkasakko siten, että se on yhtäältä asianmukainen olosuhteiden kannalta ja toisaalta oikeassa suhteessa sekä todettuun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämiseen että asianomaisen jäsenvaltion maksukykyyn nähden. [44] Näin ollen peruskriteerit, jotka on lähtökohtaisesti otettava huomioon, jotta voitaisiin varmistaa uhkasakon pakoteluonteisuus sekä yhteisön oikeuden yhdenmukainen ja tosiasiallinen soveltaminen, ovat yhteisöjen tuomioistuimen mukaan rikkomisen vakavuusaste, kesto sekä kyseisen jäsenvaltion maksukyky. [45] Nämä perusteet eivät eroa asiasisällöltään perusteista, jotka komissio esittää EY 228 artiklan soveltamisesta antamissaan tiedonannoissa. [46]

72. Rikkomuksen *vakavuudesta* on ensinnäkin sanottava, että olen nyt vireillä olevassa asiassa samaa mieltä komission kanssa siitä, että korkean kertoimen soveltaminen on lähtökohtaisesti perusteltua, kun otetaan huomioon niiden EY:n perustamissopimuksen määräysten tärkeys, jotka koskevat sellaisen järjestelmän perustamiseen tarkoitettua valtiontukea, jolla taataan, ettei kilpailu sisämarkkinoilla vääristy. Yhteismarkkinoille soveltumattomien tukien takaisinperinnän velvoite on looginen seuraus näillä määräyksillä asetetusta kiellosta. Lisäksi on syytä muistaa, että komissio vahvisti vuoden 2002 päätöksen jälkeen uusien tukien myöntämisen OA:lle (vuoden 2005 päätöksellä) ja että yhteisöjen tuomioistuin totesi vuonna 2008, että Kreikka oli laiminlyönyt myös näitä uusia tukia koskevaa takaisinperintävelvoitetta.

73. Määriteltäessä sitä, millaista kerrointa nyt esillä olevassa asiassa olisi sovellettava, minusta on kuitenkin otettava huomioon seuraavat seikat, jotka lieventävät rikkomisen vakavuutta. Huomioon on otettava ennen kaikkea se, että niiden tukien määrä, joita takaisinperinnän velvoite (jota ei siis ole vielä pantu täytäntöön) edelleen koskee, on selvästi pienempi kuin määrä, jonka komissio esitti arvioidessaan rikkomisen vakavuutta. [47] Tässä tarkoituksessa on otettava huomioon paitsi se, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumosi kanteen nostamisen jälkeen vuoden 2002 päätöksen osittain, myös yhtäältä se, että

42 – Ks. edellä alaviitteessä 22 mainittu asia komissio v. Kreikka, tuomio 4.7.2002, 89 kohta.

43 – Ks. vastaavasti edellä alaviitteessä 17 mainitut asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 91 kohta ja asia komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006, 59 ja 60 kohta.

44 – Ks. edellä alaviitteessä 17 mainitut asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 103 kohta ja asia komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006, 61 kohta.

45 – Ks. asia C-70/06, komissio v. Portugali, tuomio 10.1.2008 (Kok., s. I-1, 39 kohta).

46 – Ks. edellä alaviitteessä 17 mainitut asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 104 kohta ja asia komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006, 62 kohta.

47 – Tältä osin olen eri mieltä komission väitteestä, että takaisinperittävien tukien määrä ei vaikuttaisi rikkomisen vakavuuteen. Kanteesta nimittäin käy ilmi yhtäältä, että komissio on ottanut vakavuuskertoimen määrittelyssä huomioon tukien määrän varsinkin arvioidessaan rikkomisen vaikutusta yleiseen ja yksityiseen etuun. Toisaalta edellä mainitun, komission vuonna 2005 antaman tiedonannon 16.4 kohdassa mainitaan selvästi ”rikkomisen kohteena olevat rahamäärät” niiden seikkojen joukossa, jotka on otettava esimerkinomaisesti huomioon arvioitaessa tapauskohtaisesti rikkomisen vaikutuksia yleiseen ja yksityiseen etuun.

komissio moitti alun perin vastaajana olevaa jäsenvaltiota myös siitä, ettei tämä ollut perinyt takaisin kyseisen päätöksen johdanto-osan 209 perustelukappaleessa tarkoitettua tukea, sekä toisaalta siinä tapauksessa, että analyysini hyväksytään, ne osat rikkomista, joiden jatkumista komissio ei ole kyennyt näyttämään toteen.

74. Vuoden 2005 tuomion täytäntöönpanon laiminlyönnin vaikutuksista yleiseen ja yksityiseen etuun on todettava lisäksi, että tutkittaessa kyseisiä vaikutuksia rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi asiakirja-aineistosta ei ilmene, että komissio olisi nimenomaisesti tutkinut, mitä vaikutuksia lentotoimintojen siirtämisestä joulukuussa 2003 OA:lta NOA:lle on ollut. Vaikka lentotoimintojen siirto voikin merkitä OA:lle myönnettyihin tukiin liittyvien etujen siirtämistä uudelle operatiiviselle yhtiölle sekä aiheuttaa kilpailun vääristymisen jatkumisen lentoliikenteen markkinoilla, komissio on kuitenkin tyytynyt nyt käsiteltävässä asiassa ainoastaan toteamaan lyhyesti, että kyseinen siirto on tehty. [48] Näin ollen on vaikeaa arvioida täysin rikkomisen jatkumisen vaikutusta kyseisten markkinoiden toimijoihin. [49] On kuitenkin syytä muistaa, että yhteisöjen tuomioistuin totesi vuoden 2005 tuomiossaan, että kyseisellä siirrolla ”on estetty [vuoden 2002] päätöksen tosiasiallinen täytäntöönpano ja sen tuen takaisinperintä, jolla Kreikan valtio oli tukenut [OA:n] liiketoimintaa”, ja että ”tästä syystä päätöksen tavoitteen, joka on palauttaa vääristymätön kilpailutilanne siviili-ilmailualalle, toteutuminen on vakavasti vaarantunut”. [50]

75. Kreikan esittämä väite komission haluttomuudesta harjoittaa yhteistyötä takaisinperintävelvollisuuden täytäntöönpanon yhteydessä on mielestäni hylättävä. Vaikka asiakirja-aineiston jotkin osat paljastavat vaikeuksia vastaajana olevan jäsenvaltion ja kantajan välisessä yhteistyössä, yleisesti ottaen ei minusta kumpaakaan osapuolta voida syyttää toiminnasta, joka olisi tosiasiassa ristiriidassa EY 10 artiklassa tarkoitetun lojaalin yhteistyön periaatteen kanssa ja jolla voitaisiin perustella raskauttavien tai lieventävien seikkojen tapauskohtainen soveltaminen.

76. Edellä esitetyn perusteella olen sitä mieltä, että komission esittämä kerroin 12 (asteikolla 1–20) vaikuttaa ylimitoitetulta nyt esillä olevassa tapauksessa. Sitä vastoin katson, että kerroin 3 vastaisi paremmin tässä tapauksessa kyseessä olevan rikkomisen vakavuutta.

48 – Muistuttaisin, että komissio on todennut vuoden 2005 päätöksessä, että NOA on OA:n seuraajayhtiö, mitä tulee tukien takaisinperintään ennen diffuusiota. NOA riitautti tämän väitteen kyseisestä päätöksestä nostetussa kanteessa, jota käsitellään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa T-416/05.

49 – Komission vastaukseen sisältyvä viittaus seikkaan, että OA jatkaa niin ikään vapautettujen maahuolintapalvelujen harjoittamista, ei vaikuta minusta asiaankuuluvalta. Viittauksellaan komissio haluaa ilmeisesti tuoda esiin (ilman että se on näyttänyt väitettään toteen) kilpailua mahdollisesti vääristävien vaikutusten jatkumisen siviili-ilmailun ulkopuolisilla markkinoilla. Tämä edellyttäisi kuitenkin sen osoittamista, että etuja, jotka OA on saanut sille myönnetyistä tuista, ei ole siirretty kokonaisuudessaan NOA:lle.

50 – 34 kohta.

77. Toiseksi rikkomisen *kestosta* on muistettava, että oikeuskäytännössä on jo voitu todeta, että kertoimen määrittelyssä on ”otettava huomioon se ajankohta, jona yhteisöjen tuomioistuin arvioi tosiseikkoja, eikä sitä ajankohtaa, jona komissio on saattanut asian sen käsiteltäväksi, eikä komission ehdottama, yhdestä kolmeen ulottuva asteikko myöskään rajoita yhteisöjen tuomioistuimen harkintavaltaa”. [51] Vuoden 2005 tuomion julistamispäivästä on kulunut yli kolme ja puoli vuotta. [52] Yhteisöjen tuomioistuin on vastaavan pituisen ajanjakson huomioon ottamiseksi katsonut hiljattain aiheelliseksi vahvistaa rikkomisen kestoon perustuvaksi kertoimeksi 2:n. [53] Katson, että nyt esillä olevassa tapauksessa on tarkoituksenmukaista soveltaa samaa kerrointa.

78. Asianomaisen jäsenvaltion *maksukyvystä* on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on hyväksynyt komission tiedonannoissaan esittämän laskutavan, jonka nojalla ”on mahdollista heijastaa tämän jäsenvaltion maksukykyä samalla kun eri jäsenvaltioiden välillä tehdään kohtuullinen ero”. [54] Nyt esillä olevassa tapauksessa on mielestäni kohtuullista käyttää komission vuoden 2005 tiedonannossaan Kreikalle vahvistamaa kerrointa 4,38.

79. Kertomalla 600 euron perusmaksu ehdotetuilla kertoimilla 3 (rikkomisen vakavuus), 2 (rikkomisen kesto) ja 4,38 (asianomaisen jäsenvaltion maksukyky) saadaan tulokseksi 15 768 euron summa kutakin viivästyspäivää kohti. Tämä summa on minusta sopiva, kun otetaan huomioon uhkasakon pakoteluonteisuus.

2. Kiinteämääräinen hyvitys

a) Asianosaisten lausumat

80. Komissio esittää, että kiinteämääräinen hyvitys lasketaan kertomalla 200 euron päivittäinen summa kertoimilla 12 (rikkomisen vakavuus) ja 4,38 (jäsenvaltion maksukyky), joita esitettiin käytettäväksi uhkasakon laskemisessa. Tuloksena saatua 10 512 euron päivittäistä summaa on komission mielestä sovellettava ajanjaksoon, joka lasketaan vuoden 2005 tuomion julistamispäivästä nyt esillä olevassa asiassa annettavan tuomion julistamispäivään.

51 – Ks. edellä alaviitteessä 17 mainittu asia komissio v. Ranska, tuomio 14.3.2006, 71 kohta ja edellä alaviitteessä 45 mainittu asia komissio v. Portugali, tuomio 10.1.2008, 44 kohta. Yhteisöjen tuomioistuin ei ole täsmentänyt, mikä päivämäärä olisi syytä ottaa huomioon sen ajankohdan määrittämiseksi, jolloin ”yhteisöjen tuomioistuin tutkii asian tosiseikat”, mutta 10.1.2008 annetusta tuomiosta komissio v. Portugali kuitenkin ilmenee, ettei kyse ole istuntopäivästä. Selkeyden ja avoimuuden kannalta olisi järkevämpää, jos tuo ajankohta olisi tuomion antamispäivä eikä tuomioneuvottelujen päivä, jota ei julkisteta.

52 – Oikeuskäytännössä todetaan selkeästi, että rikkomisen kesto lasketaan alkavaksi sen tuomion antamispäivästä, jolla jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen todetaan ensimmäisen kerran (edellä alaviitteessä 45 mainittu asia komissio v. Portugali, tuomio 10.1.2008, 46 kohta). Kreikan väite, että laskeminen olisi aloitettava EY 228 artiklan nojalla annetussa perustellussa lausunnossa asetetun määräajan päättymishetkestä, on siten hylättävä.

53 – Ks. edellä alaviitteessä 45 mainittu asia komissio v. Portugali, tuomio 10.1.2008, 46 kohta.

54 – Ks. edellä alaviitteessä 22 mainittu asia komissio v. Kreikka, tuomio 4.7.2002, 88 kohta ja edellä alaviitteessä 17 mainittu asia komissio v. Ranska, tuomio 12.7.2005, 109 kohta.

81. Kreikka katsoo ensisijaisesti, ettei sille pitäisi määrätä lainkaan kiinteämääräistä hyvitystä, koska se pani nopeasti ja täysimääräisesti täytäntöön vuoden 2005 tuomion. Toissijaisesti vastaajana oleva jäsenvaltio toteaa, että jos yhteisöjen tuomioistuin katsoo, ettei tuomiota ole pantu täytäntöön, EY 228 artiklassa tarkoitettujen rahamääräisten seuraamusten mahdollinen kumuloituminen on suljettava pois, koska molemmilla seuraamuksilla pyritään samaan tavoitteeseen. Kreikka korostaa lisäksi, että yhteisöjen tuomioistuin on soveltanut kumulatiivisesti uhkasakkoa ja kiinteämääräistä hyvitystä yhteen ainoaan, erityisesti rikkomisen keston osalta poikkeukselliseen tapaukseen. Kreikan hallitus korostaa lopuksi, että komission esittämä summa on suhteettoman suuri. Väitteet, joihin Kreikka tukeutuu, ovat asiasisällöltään samat kuin uhkasakon kiistämiseksi esitetyt väitteet.

b) Arviointi

82. Kreikan ensisijainen väite, jonka mukaan sille ei voida määrätä lainkaan EY 228 artiklassa tarkoitettua seuraamusta, koska se ei enää jätä noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan, on ristiriidassa yhteisöjen tuomioistuimen hiljattain antaman tuomion kanssa, jolla vastaajana oleva jäsenvaltio tuomittiin maksamaan kiinteämääräinen hyvitys, vaikka tuomio, jolla jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen oli alun perin todettu, oli pantu tuomion julistamispäivänä oikein ja täysmääräisesti täytäntöön. [55] Tästä seuraa, että vaikka yhteisöjen tuomioistuin päätyisi ehdotukseni vastaiseen ratkaisuun ja katsoisi, että Kreikka on pannut vuoden 2005 tuomion täysimääräisesti täytäntöön, se ei riitä vapauttamaan kyseistä jäsenvaltiota kiinteämääräisestä hyvityksestä.

83. Vastaajana olevan hallituksen esittämistä toissijaisista väitteistä olisi mielestäni hylättävä etenkin väite, jonka mukaan EY 228 artiklassa tarkoitettujen seuraamusten kumuloituminen on suljettava pois, koska molemmilla seuraamuksilla pyritään samaan tavoitteeseen. Vaikka ei otettaisi huomioon seikkaa, että yhteisöjen tuomioistuin on jo soveltanut uhkasakkoa ja kiinteämääräistä hyvitystä kumulatiivisesti, kyseinen väite ei ole mielestäni hyväksyttävissä etenkään, kun otetaan huomioon edellisessä kohdassa mainittu tuomio. Yhteisöjen tuomioistuin nimittäin vahvistaa tuossa tuomiossa jo aiemmasta oikeuskäytännöstä ilmenneen käytännön, kun se tekee selkeän eron seuraamusten välillä niiden tehtävän ja soveltamisedellytysten perusteella. Uhkasakon tehtävänä on ensisijaisesti kannustaa jäsenvaltiota ”lopettamaan mahdollisimman pian sellainen jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen, jolla olisi taipumus jatkua ilman tällaista toimenpidettä”, [56] ja siten sen soveltamisen edellytyksenä on rikkomisen jatkuminen. Kiinteämääräinen hyvitys sitä vastoin on tarkoitettu lähinnä seuraamukseksi jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen seurauksista sekä sen kestosta, ja sen tehtävänä on estää vastaavien rikkomisten uusiutuminen. Nämä seuraamukset voivat siten koskea myös rikkomista, joka on tällä välin lopetettu. Koska seuraamuksilla on eri tehtävä, kahden seuraamuksen mahdollista kumuloitumista ei voida lähtökohtaisesti sulkea pois, vaikka niillä pyrittäisiin samaan

55 – Ks. edellä alaviitteessä 39 mainittu asia komissio v. Ranska, tuomio 9.12.2008, 56 kohta.

56 – 58 kohta.

tavoitteeseen, toisin sanoen varmistamaan yhteisön oikeuden tehokas soveltaminen jäsenvaltioissa. [57]

84. Muistuttaisin lisäksi, että soveltaessaan ensimmäistä kertaa kumulatiivisesti uhkasakkoa ja kiinteämääräistä hyvitystä yhteisöjen tuomioistuin täsmensi, että sen tehtävänä on määrätä ”kussakin asiassa sen käsiteltäväksi saatettuun tapaukseen liittyvien olosuhteiden perusteella ja sen mukaisesti, minkä verran sen mielestä tarvitaan taivuttelua ja ennaltaehkäisevyyttä, ne rahamääräiset seuraamukset, jotka ovat asianmukaisia jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen aikaisemmin todenneen tuomion mahdollisimman pikaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi ja vastaavien yhteisön oikeuden rikkomisten toistumisen ehkäisemiseksi”. [58] Yhteisöjen tuomioistuin voi siis päättää soveltaa jompaakumpaa seuraamusta tai tarvittaessa soveltaa niitä kumulatiivisesti yksinomaan kunkin yksittäistapauksen olosuhteiden perusteella ja sen mukaisesti, minkä verran tarvitaan taivuttelua ja ennaltaehkäisevyyttä. Tehdessään mahdollisten toimenpiteiden soveltamista koskevan valinnan yhteisöjen tuomioistuin ei ole sidottu tiettyyn vakavuusasteeseen tai rikkomisen kestoon. Uhkasakon ja kiinteämääräisen hyvityksen kumulatiivinen soveltaminen voi osoittautua erityisen toimivaksi varsinkin tapauksissa, joissa jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen vahvistanut tuomio on pantu täytäntöön vain osittain, jolloin uhkasakko suhteutetaan kyseisen laiminlyönnin niihin seikkoihin, jotka yhä jatkuvat. Tällöin jäsenvaltion tuomitseminen kiinteämääräisen hyvityksen maksamiseen antaa mahdollisuuden määrätä sille seuraamus myös tällä välin lopetetuista rikkomisista.

85. Näin ollen muistuttaisin, että yhteisöjen tuomioistuimen mukaan kiinteämääräisen hyvityksen määrääminen ei ole automaattista, kuten komissio esittää vuoden 2005 tiedonannossaan, vaan kiinteämääräisestä hyvityksestä on ”määrättävä kussakin yksittäistapauksessa kaikkien niiden asian kannalta merkityksellisten seikkojen perusteella, jotka liittyvät sekä todetun jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisen ominaispiirteisiin että sen asianomaisen jäsenvaltion omaksumaan asenteeseen, jota EY 228 artiklan nojalla aloitettu menettely koskee”. [59] Tältä osin huomautan, että yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Ranska antamassaan tuomiossa painottanut erityisesti sitä seikkaa, että vastaajana ollutta jäsenvaltiota vastaan oli jo aiemmin annettu EY 226 artiklan nojalla useita tuomioita, joissa sen oli todettu jättäneen noudattamatta jäsenyysvelvoitteitaan alalla, jota myös käsiteltävänä ollut rikkominen koski. [60]

86. Edellä esitetyn perusteella katson, että kiinteämääräisen hyvityksen määrääminen nyt esillä olevassa tapauksessa on perusteltua ensisijaisesti rikkomisen vakavuuteen liittyvillä, edellä 72 kohdassa esitetyillä seikoilla, toisin sanoen rikkomisen kohteena olleiden määräysten tärkeydellä sekä sillä seikalla, että Kreikka on jo kaksi kertaa aiemmin tuomittu jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättämisestä sen vuoksi, ettei se ole perinyt takaisin samalle edunsaajalle myönnettyjä, yhteismarkkinoille soveltumattomia tukia.

87. Rikkomisen kestosta on todettava, että se katsotaan alkavaksi vuoden 2005 tuomion

57 – Ks. edellä alaviitteessä 39 mainittu asia komissio v. Ranska, tuomio 9.12.2008, 57 kohta.

58 – Ks. edellä alaviitteessä 39 mainittu asia komissio v. Ranska, tuomio 9.12.2008, 59 kohta.

59 – Ks. edellä alaviitteessä 39 mainittu asia komissio v. Ranska, tuomio 9.12.2008, 62 kohta.

60 – Ks. edellä alaviitteessä 39 mainittu asia komissio v. Ranska, tuomio 9.12.2008, 66 kohta.

antamispäivästä, ja on syytä ottaa huomioon, että täytäntöönpanotoimet, joilla Kreikan viranomaisten mukaan kyseisten tukien osittainen ja tehokas takaisinperintä varmistettiin, toteutettiin vasta vuoden 2007 elokuun ja lokakuun välisenä aikana ja että jotkin rikkomisen osatekijät jatkuivat yli kolme ja puoli vuotta vuoden 2005 tuomion antamisen jälkeen. Asiakirja-aineiston perusteella ei mielestäni voida perustella viivästymistä tuomion täytäntöönpanossa varsinkaan, kun tiedetään, että suurin osa komissiolle oikeudenkäyntiä edeltäneessä menettelyssä ilmoitetuista toimenpiteistä ei poikennut olennaisesti niistä, jotka vastaajana oleva jäsenvaltio oli jo toteuttanut ennen vuoden 2005 tuomion antamista ja joita yhteisöjen tuomioistuin piti riittämättöminä näyttämään toteen tukien tosiasiallisen takaisinperinnän. Kansallisesta oikeusjärjestyksestä johtuvista vaikeuksista, joita Kreikka on saattanut kohdata pannessaan täytäntöön sille kuuluvia velvoitteita, on syytä muistaa yhtäältä se, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan jäsenvaltio ei voi sisäisen oikeusjärjestyksensä oikeussääntöihin, toimintatapoihin tai tilaan vetoamalla perustella sitä, ettei se ole noudattanut yhteisön oikeuden mukaisia velvoitteitaan, [61] sekä toisaalta se, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteismarkkinoille soveltumattomien tukien takaisinperintää koskevien kansallisten menettelyjen soveltamisen ehdoksi on neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 14 artiklan 3 kohdassa asetettu, että menettelyillä mahdollistetaan komission päätöksen välitön ja tehokas täytäntöönpano. [62] Lisäksi kuten komissio huomauttaa, yhteisöjen tuomioistuin on jo täsmentänyt, että kansallinen menettely, jonka mukaan myönnetyn tuen takaisinperintää koskevista maksuunpanopäätöksistä tehdyllä muutoksenhaulla on lykkäävä vaikutus, ei mahdollista takaisinperintää koskevan päätöksen ”välitöntä ja tehokasta” täytäntöönpanoa eikä siten täytä edellä mainitussa asetuksessa N:o 659/1999 tarkoitettuja kriteereitä. [63]

88. Kiinteämääräisen hyvityksen määrän vahvistamisessa on mielestäni otettava huomioon myös edellä 73 ja 74 kohdassa esitetyt seikat, jotka koskevat alun perin takaisin perittäväksi määrättyjen tukien kokonaismäärän alentamista sekä rikkomisen jatkumisen seurausten arviointia.

89. Edellä esitetyn perusteella katson, että 2 miljoonan euron suuruisen kiinteämääräisen hyvityksen määrääminen vastaa kohtuullista arviota nyt esillä olevan asian olosuhteista.

3. Oikeudenkäyntikulut

90. Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska komissio on vaatinut Kreikan velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut ja koska jäsenyysvelvoitteiden noudattamatta jättäminen on todettu, Kreikka on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

61 – Ks. erityisesti asia C-119/04, komissio v. Italia, tuomio 18.7.2006 (Kok., s. I-6885, 25 kohta) ja asia C-195/02, komissio v. Espanja, tuomio 9.9.2004 (Kok., s. I-7857, 82 kohta).

62 – Ks. asia 94/87, komissio v. Saksa, tuomio 2.2.1989 (Kok., s. 175, 12 kohta); edellä alaviitteessä 19 mainittu asia Alcan Deutschland, tuomion 24 kohta ja edellä alaviitteessä 21 mainittu asia komissio v. Saksa, tuomio 12.12.2002, 32–34 kohta.

63 – Ks. asia C-232/05, komissio v. Ranska, tuomio 5.10.2006 (Kok., s. I-10071, 49 kohta).

## V Ratkaisuehdotus

91. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin ratkaisee nyt esillä olevan asian seuraavasti:

1) Koska Helleenien tasavalta ei ole perustellussa lausunnossa vahvistetussa määräajassa toteuttanut eikä siten ilmoittanut komissiolle kaikkia yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-415/03 komissio vastaan Kreikka 12.5.2005 antaman tuomion (joka koskee Kreikan Olympic Airways -yhtiölle myöntämästä tuesta 11.12.2002 tehdyn komission päätöksen 2003/372/EY 3 artiklassa tarkoitettujen, lainvastaisiksi ja yhteismarkkinoille soveltumattomiksi katsottujen tukien, lukuun ottamatta kansalliselle sosiaaliturvaviranomaiselle maksettavia sosiaaliturvamaksuja, takaisinperinnän laiminlyöntiä) täytäntöön panemiseksi tarvittavia toimenpiteitä, se ei ole noudattanut EY 228 artiklan 1 kohdan mukaisia velvoitteitaan.

2) Helleenien tasavalta velvoitetaan suorittamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle Euroopan yhteisön omat varat -tilille 15 768 euron suuruinen uhkasakko kultakin päivältä, jolla edellä mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka annetun tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavien toimenpiteiden toteuttaminen ja/tai niistä ilmoittaminen komissiolle lykkääntyy nyt esillä olevassa asiassa annettavan tuomion antamispäivästä siihen päivään saakka, kun mainitussa asiassa komissio vastaan Kreikka annettu tuomio on pantu täytäntöön.

3) Helleenien tasavalta velvoitetaan suorittamaan Euroopan yhteisöjen komissiolle Euroopan yhteisön omat varat -tilille 2 miljoonan euron suuruinen kiinteämääräinen hyvitys.

4) Helleenien tasavalta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.